

UNIVERZITA KARLOVA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

POSUDEK VEDOUCÍHO PRÁCE

Téma práce : Nebezpečné pronásledování a ochrana jeho obětí

Autor : Patricie Johnová

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

Oponent: JUDr. Vladimír Pelc, Ph.D.

Rozsah práce: 60 stran

Datum odevzdání práce: listopad 2021

1. Charakteristika tématu:

Téma stalkingu/ nebezpečného pronásledování je přitažlivým diplomním úkolem pro posluchače, kteří mají bližší zájem nejen o trestní právo, ale také o širší okruh kriminálních věd (kriminologii, soudní psychiatrii, psychologii). Jde navíc o téma, v jehož rámci se diplomant musí zabývat zvýšenou měrou jak charakteristikami pachatele, tak i otázkami viktimologickými. Téma klade nároky na schopnost studovat literaturu v cizích jazycích. Diplomant se zpravidla neobejde bez shromáždění kasuistik z právní praxe.

2. Hodnocení po formální a obsahové stránce:

Diplomová práce Patricie Johnové je přehledně rozdělena do pěti částí, z nichž úvodní je věnována samotnému vymezení stalkingu, jeho druhů a sociálně- historickým souvislostem fenoménu. Další výklad se opírá o tradiční kriminologické učení o pachateli a oběti trestného činu, které je založeno především na typologiích. Ve viktimologické části se pak autorka zaměřuje na přiblížení dopadů stalkingu a obětí a možnosti pomoci obětem. Juristická látka je pojednána klasickým exegetickým způsobem, který sleduje jednotlivé znaky skutkové podstaty nebezpečného pronásledování, odlišení od příbuzných trestných činů a komparaci se zahraničními úpravami. Závěrečnou část tvoří případová studie, k níž autorka získala podklady během své praktické stáže.

Přínosem diplomové práce je recepce typologií pachatelů, které autorka nastudovala v zahraniční literatuře (P. E. Mullen, M. Zona, J. Davis, J. Boon a L. Sheridan). Práce tak vhodně doplňuje a rozšiřuje u nás nejčastěji citované poznatky L. Čírtkové. Jde zejména o klasifikaci pachatelů podle vztahu k oběti (pronásledovatelé celebrit, politiků, bývalých partnerů nebo pachatele, jejichž dvoření obětí odmítá). Diplomantka správně poukazuje na to, že jednotlivé motivace pronásledovatelů nelze vyhodnocovat izolovaně, neboť se mohou různě prolínat. Autorka se blíže zabývá typem stalkera- bývalého partnera, který reaguje na nevídané ukončení blízkého vztahu činy, které jsou prvotně určeny k dosažení usmíření. Někteří pronásledovatelé považují ztracený vztah za nenahraditelný a obtěžování aspoň zachovává jakousi podobu spojení s ex-partnerem. Odmítnutí stalkeri často mívají narcistickou poruchu osobnosti; jiní se vyznačují nadměrnou žárlivostí a podezřívavostí. Diplomantka zkoumá repertoár obtěžujícího chování, jakým je vyhledávání fyzického kontaktu, opakované telefonáty a posílání elektronických zpráv.

Z práce britského psychiatra Paula E. Mullenena autorka převzala rovněž kategorii pachatele stalkingu jako hledače intimity (intimacy seeker). Tito lidé touží po navázání vztahu s jinou osobou a jsou v této snaze přehnaně vytrvalí. Diplomantka za jejich charakteristický rys označuje neschopnost vnímat negativní či odmítavé reakce pronásledované osoby a naopak nevyvratitelné přesvědčení, že jejich úsilí bude nakonec odměněno. Autorka z hlediska trestněprávního činí rozdíl mezi osobami trpícími bludy ve smyslu psychózy a pouhými utkvělými představami u osob s neuspořádaným myšlením a psychickými nápadnostmi v rámci širší normy. Podobně autorka přibližuje profil pachatelů motivovaných odplatou (resentful stalker); upozorňuje také na fakt, že jen malý počet pachatelů stalking odpovídá profilu pachatele motivovaného sexuální deviací (zejm. sadistického typu – predatory stalker). Autorka dokáže shrnout podstatu jednotlivých klasifikací a typologií, které nachází v literatuře. Z díla mladších anglosaských autorů diplomantka využívá zejména poznatky o různé míře rizika násilí nebo napadení. Podobně ve svém výkladu o obětech stalkingu byla autorka s to vytvořit syntézu poznatků, které se objevily v průkopnických studiích 90. let a novějších zjištění. Zde se autorka zaměřuje zejména na odlišnosti mezi pronásledováním známých osob a „obyčejných občanů“. Jedním z konceptů, na něž P. Johnová klade důraz je mnohonásobná viktimizace. Vysvětluje termín spirála stalkingu a přibližuje její tři základní opakující se fáze. V různých profilech obětí diplomantka správně akcentuje některé jen zřídka zmiňované – např. profesionály pomáhajících profesí (lékaře, advokáty, psychology atd.) nebo lidi pronásledované v rámci tzv. sousedského teroru.

Z hlediska juristického diplomantka především zdůrazňuje různorodost jednání, kterým lze naplnit objektivní stránku trestného činu nebezpečného pronásledování dle § 354 TZ. Správně jako základní problém označuje rozpoznání hranice mezi jednáním, které je ještě sociálně akceptovatelné, jednáním pouze nepřijemným či nezdvořilým a jednáním, které má již kriminální povahu. K překročení takové hranice dle autorky často dochází i jednáním, které by posuzováno samo o sobě bylo bezvýznamné. Autorka dále zdůrazňuje znak soustavnosti, vytrvalosti a tvrdošijnosti v jednání pachatele. Přínosem práce poznatky o četných formách jednání, která spadají do sféry elektronické komunikace. Dále se autorka zaměřuje na otázku subjektivního prožívání újmy poškozeným. Prostřednictvím případové studie autorka přibližuje různé druhy sankcí a předběžných opatření, která v daném kontextu připadají v úvahu.

Diplomantce se podařilo podrobně zpracovat jednotlivé aspekty stalkingu. K tématu přistoupila metodologicky správně, prostřednictvím analýzy teoretických prací, právních předpisů a judikátů. Kriminologická i trestněprávní složka výkladu je odpovídajícím způsobem propojena. I přes složitost tématu působí výklad uceleně a srozumitelně. Respekt vyvolává využití širokého okruhu odborné literatury v angličtině.

Po stránce formální a stylistické je práce na velmi dobré úrovni. To se týká zejména korektně vedeného poznámkového aparátu, kdy autorka správně cituje mj. i rozmanité prameny ze sítě internet, včetně profesionálních příruček a cizích trestních kodexů.

3. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě:

Při ústní obhajobě může diplomantka stručně přiblížit zjištění, která vyplynula z případové studie, kterou v rámci diplomové práce provedla. Dále může diplomantka shrnout základní problémy dokazování (vyhledání, zajištění a provedení důkazů) v trestním řízení o trestném činu nebezpečného pronásledování.

4. Doporučení / nedoporučení práce k obhajobě. Doporučuji k obhajobě.

5. Navržený klasifikační stupeň: 1 (výborně)

V Praze dne 10. prosince 2021

JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.
vedoucí diplomové práce